

alle Lønningsdele — med Undtagelse af Bolig med Hæve, Jord, Jorder og Brænde eller Godtgjørelse derfor —, men indbefattet Indtægt ved Bortsalg af „oversludig Jord“, det vil sige Jord udover, „hvad der behøves til 2 Rørs og 6 Jaars Græsning“, skulle efterhaanden, som Embederne blive ledige, gøres i Skolepenge og fordeles ligelig imellem Kommunens „lærepligtige Børn“. Størrelsen af den ved Skatteligning muliggjorte Udgift for hvert Barn paa Landet er i Gjennemsnit 14½ Kr. Deri er indbefattet Brænde og Jorder, Bygningers og Inventariets Vedligeholdelse, samt Skatter og Afgifter, hvilke Udgifter altsaa ville være at fradrage de 14½ Kr. for at komme til Skolepengenes Beløb. Paa den anden Side blive Offer og Accidenter eller Erstatning derfor samt Indtægten af „bortsolgt Jord“, hvilke Lønningsdele efter Forslaget ogsaa skulle gøres i Skolepenge, at tillægge de 14½ Kr. Da man nu vistnok efter et temmelig rigtigt Skjøn kan antage, at dette Uddrag i og dette Tillæg til de 14½ Kr. omtrent vil gaa op imod hinanden, vil Skolepengenes Beløb paa Landet efter dette Forslag altsaa komme til at udgjøre:

14½ Kr. × 203,104 Børn = 2,945,051 Kr.

Nettede man det Principstridige i, at dette Forslag kun holder sig til Landet, vilde man for Kjøbstæderne efter samme Maalestok faae

14½ Kr. × 42,257 Børn = 612,726 —

Altsaa for hele Riget udenfor Kjøbenhavn... 3,557,777 Kr.

Da Udvalgets Interesse i en særlig Grad har drejet sig om dette ene Punkt, Skolepenge, finde vi det rigtigt og berettiget at gøre de ovennævnte Forslag til Gjenstand for nogle Bemærkninger. Bestemmelsen om Skolepengene bør affattes saaledes, at den ikke frister til en Brug, der kan hæmme istedetfor fremme Lovens egentlige Henfigt. Kræver Loven af Kommunen, at den skal opretholde en med dygtige Lærere vel udstyret offentlig Almue-skole — og dette maa som Regel være en grundlovs-mæssig Pligt — og paakalder Loven Kommunalbestyrelsens Interesse for at gaa videre, da maa der ikke samtidig disponeres over en saa overordentlig væsentlig Del af Kommunekassens dertil bestemte Indtægter til Skolepenge, at de nævnte Diemed ad denne Vej kunne umuliggøres, medmindre Kommunen paalægger sig væsentlig forøgede Byrder. Med Hensyn til den fastansatte Lærers Stilling maa det anses berettiget og for Undervisningen nyttigt, at han igjennem Bestemmelsen om Skolepengene kan komme til at lide et endog føleligt Savn eller til den anden Side erholde et opmuntrende Tillæg i sin Løn, alt efter som hans Gjerning vækker Misstemning eller Tillid, men det vilde være urigtigt — og albeles

uden Exempel i Statslivets øvrige Forhold — om Skolepengene ansattes saaledes, at han, trods mulig trofast og ærlig Stræben, ved de væglende, ikke sjelden uberettigede Stemningers Ugunst kunde i den Grad befrygte Forstyrrelse i sin allerede nu tarvelige pekuniære Eksistens, at den Selvfærdighed og Frihed, som maa være nødvendig for en dygtig Udøvelse af hans Gjerning, skulde lide væsentligt Afbræk. Forældre, der af særlig Interesse for deres Børns Undervisning uden Hensyn til de lokale Forhold maa foretrække den private Skole, bør ved Skolepenge have en Opmuntring og Løttelse dertil, men Ingen maa af Skolepengenes Størrelse kunne fristes til at give efter for enhver Misstemning imod den offentlige Skole. Derfor maa Skolepengene alene ikke være tilstrækkelige til Etablering af selv en slet Privatundervisning, men Valget mellem den private og den offentlige Skole bør altid forudsætte et Offer fra Forældrenes Side, der, hvor Valget er begrundet, for virkelig Uformuende saameget sikkrere maa antages at kunne lettes ved privat Bevillie, som Skolepengene altid give nogen Støtte. Hjemmeundervisning bør der vel efter Omstændighederne gives Udgang til Andel i Skolepenge; men Reglerne for denne Udgang kan ikke fastsættes i Lovsform. Det er saaledes rigtigt, at Kommunalbestyrelsen i særegne Tilfælde har Ret til at støtte denne Undervisning (vort Forslags § 31 og § 24). Derved kunne de Undtagelser, hvor Uformuende personlig i væsentlig Grad selv besørge Børnenes Undervisning, blive støttede. Men al anden Hjælp til Oplysningens Fremme, som man altid maa forudsætte som en naturlig Pligt for ethvert Hjem, taaler ikke at præmieres ved Skolepenge, og ligesaa lidt bør den Uformuende, som af Undervisnings- eller Standshensyn selv holder Lærer, have en saadan Fordring til Kommunekassen. Endelig er det som foran bemærket rigtigt, at Størrelsen af Skolepengene er ens for hele Landet, at Bestemmelse herom træder i Kraft strax overalt, og at Beløbet ansættes saaledes, at der bør kunne være Haab om at overvinde den hidtilværende Modstand imod dette System. Fra disse Betragtninger, iøvrigt under Hensyn til de givne statistiske Oplysninger, er vort ovennævnte Forslag om Skolepenge udgaaet.

Forslaget under Nr. 2 af et andet Mindretal (Lang) gaar væsentlig videre. Til det nævnte Beløb 3,364,992 Kr. kommer det samme Mindretals velmente Forslag om ½ à 1 Ld. Bygi Sommeropholds-penge for ethvert uformuende Barn, hvilket bevilges af Skolekommissionen (ikke Kommunalbestyrelsen), samt yderligere Hjælp for Børn over 13 Aar. Hvad det Hele kan komme til at andrage, kan ikke opgjøres, men det bliver en meget betydelig Sum, og nogen Sikkerhed for, at den vil stifte en tilsvarende Nytte for Oplysningen, bør ikke kunne forlanges. Nu foreslaas det vel,